
امام باقر
علیه السلام
در آفاق نگاه ها
محمدجواد مروجی طبسی

بسم الله الرحمن الرحیم

امام باقر علیه السلام در آفاق نگاه ها

نویسنده:

محمد جواد مروجی طبسی

ناشر چاپی:

مجله حوزه

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

امام باقر علیه السلام در آفاق نگاه ها

مشخصات کتاب

مؤلف: محمد جواد مروجی طبسی

مجله حوزه

بر گرفته از:

مقدمه

پیشوایـان پـاک، طبق شـرایط زمـانی و مکانی هرکـدام به وظیفه ی الهی زمان خود عمل کردنـد به گونه ای که اگر هر امام به جای دیگری بود همان وظیفه را دنبال می کرد. پس از شهادت امام حسین علیه السلام، حضرت امام زین العابدین علیه السلام که در اوج قدرت طاغوتی بنی امیه قرار گرفته بود، شـرایط بسـیار سـخت و دشواری را در پیش رو داشت چرا که هر روز دشـمنان اسلام و اهل بیت پیـامبر صـلی الله علیه وآله و سـلم به بهانه ای عـده ای را به قتل می رساندنـد. بـدین جهت امام چهارم هرگز شـرایط زمانی امام حسـین علیه السـلام را نـداشت و می باید طوری عمل می کرد که هم اسـلام را حفظ می کرد و هم ریشه بنی امیه را می سوزاند. تا این که دولت بنی امیه بر اثر طغیـان بیش از حـد، و قتل و غارت مردم و شـهرها رو به ضـعف گـذارده و مردم نسبت به جنایت آنها کاملاًـ واقف گردیدنـد. در برهه ای از زمـان زمینه ی یـک نهضت علمی گسـترده ای آمـاده گردیـد که پرچمـدار این نهضت امـام محمـدباقر علیه السـلام بود. یعنی آن شخصـیتی که پیشاپیش، رسول خـدا صـلی الله علیه وآله وسـلم درباره اش سـخنانی به جابر بن عبدالله انصاری فرموده بود. به راستی او دارنده ی علم پیامبران، شـکافنده ی علوم بود و به همین جهت بود که صحابه ی بزرگواری همانند جابر دست امام محمد باقر علیه السـلام را می بوسد و در محضرش دو زانو نشسته و از دانش وسیعش بهره می برد. و بزرگان علم و ادب در برابر او احساس کوچکی و حقارت می کردند. آن امامی که در زمان خود علم دین را شـکافت و از راز و رمز دیگر علوم، تشـنگان حقیقت و جوینـدگان علم را با خبر ساخت. آن امامی که هیچ فقیه نامداری و هیچ مفسـر بزرگواری و هیچ فیلسوف عـالی مقـامی و هیـچ متکلم مشـهوری جرأت سـخن گفتن و یـا اظهار نظر در محضـرش نداشـته است. آری، این امام بزرگوار با این خصوصـیات و سوابق علمی مورد تأیید پیامبر و امامان علیهم السلام پیش از او، که وصـی اوصیاء و وارث علم انبیاء بود، وارد چنین عرصه ای شـد و بـا جـدیت تمام کاروان علم و دانش را در زمان خود سـرپرستی کرد. و همین حضور باعث شـد تا شـیفتگان علم و معرفت از هر سو به مدینه هجوم آورده و در این نهضت علمی جدیدی که امام حرکت آن را آغاز کرده بود، فعالانه شـرکت نموده و خود را در کنار دیگر شاگردان امام علیه السـلام قرار دهند. صـفحاتی که در پیش روی شما است مروری است بر شخصیت علمی امام محمد باقر علیه السـلام که از دیدگاه پیامبر صـلی الله علیه وآله وسـلم و امام زین العابدین علیه السلام و صحابه و تابعین و دیگر صاحب نظران بررسـی شـده و در آخر، نیم نگاهی به تولیـد علم امام شـده است. به امیـد آنکه طرح عظیم «موسوعه امام محمـد باقر علیه السلام» را که از سال ۱۳۹۵ ق. آغاز کرده ام به پایان رسانده و تقدیم مشتاقان علم و معرفت کنم. ان شاءالله.

امام باقر از دیدگاه پیامبر

نخستین کسی که نقاب از چهره ی مقدس امام باقر علیه السلام برداشت و سالها پیش از ولادتش به معرفی وی پرداخت، رسول خدا محمد مصـطفی صـلی الله علیه وآله وسـلم بود. آن حضـرت ضـمن خطبه ها و سخنرانی و یا در پاسخ به درخواست برخی صحابه ی

بزرگوار خود، از امام محمد باقر علیه السلام به شکافنده ی علم، ناطق به حق، شکافنده ی علم پیامبر یاد کرده است. روایات زیر شاهد این مدعا می باشد: ۱. در خطبه ای که سلمان فارسی از پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم نقل کرده آن حضرت مردم را به پیروی از آفتاب و ماه و فرقدان و سپس به نجوم زاهره نُه گانه فراخوانده است. و آنگاه به تفسیر هریک از ماه و آفتاب پرداخته و با درخواست سلمان که مراد از نجوم زاهره چیست؟ نام امامان را یادآوری فرموده و از امام باقر علیه السلام چنین یاد می کند: «و بعده محمد بن علیّ الباقر علم النّبیّین». [۱] . ۲. همچنین به جابر بن عبدالله انصاری به هنگام بردن نام هریک از امامان و اوصیای پس از خود فرمود: «ثمّ محمد بن علیّ المعروف فی التّوراهٔ بالباقر». [۲] . ۳. در ملاقاتی که عبدالله بن مسعود با پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم داشت؛ حضرت ضمن اظهار محبتی که به فرزندش امام حسین علیه السلام نمود، به وی فرمود: «یا حسین، انت الامام ابن الامام ابوالائمهٔ التسعهٔ من ولدک ائمهٔ أبرار». عبدالله بن مسعود پرسید: یا رسول الله! اینان کیانند که در صلب حسین علیه السلام هستند؟ پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم مدتی سر به زیر افکند و سپس سر برداشتند و فرمودند: «یا عبدالله، سألت عظیماً ولکن اخبرک؛ امر بسیار بزرگی را پرسیدی، اینک به تو خواهم گفت.» سپس دست بر شانه ی امام حسین گذارده و نام یکایک امامانی که از نسل آن حضرت بودند را بیان نمود تا این که به نام مقدس محمد باقر رسید و درباره ی او چنین فرمود: «ویخرج من صلب علی ولد اسمه اسمی و أشبه الناس بی یبقر العلم بقراً و ینطق بالحق و یأمر بالصواب [۳] ؛ و از صلب علی پسری بیرون می آید که نامش نام من است و شبیه ترین مردم به من خواهد بود. علم را می شکافد، گفتار وی حق می باشد.»

امام باقر از دیدگاه امام زین العابدین

امام سجاد علیه السلام نیز با به کار بردن لقب باقر نسبت به فرزند خود، بر شخصیت علمی وی تکیه فراوانی کرده و در برابر پرسش یکی از فرزندانش که چرا وی را باقر نامگذاری کردی، حضرت لبخندی زده سپس به سجده رفت و گویا سجده شکر می کرد و در این سجده بارها از نعمت چنین فرزندی از پروردگار تشکر می کرد. آنگاه فرمود: «یا بُنَیَّ إنّ الامامهٔ فی ولده إلی أن یقوم قائمنا فیملأها قسطاً و عدلاً و انّه الامام أبوالائمّهٔ معدن الحلم و موضع العلم یبقره بقراً، والله لهو أشبه النّاس برسول الله صلی الله علیه وآله وسلم... [۴] ؛ فرزندم! بدان که امامت تا روز قیام قائم ما در فرزندانش خواهد بود. و او امام، پدر امامان و معدن حلم و بردباری و جایگاه علم است، علم را خواهد شکافت، به خدا سوگند که شبیه ترین مردم به رسول خدا می باشد...» همچنین به ابوعبدالله زهری که از امام سجاد علیه السلام پرسیده بود پس از تو با چه کسی در رفت و آمد باشیم؟ حضرت با اشاره کردن به سوی فرزندش امام محمد باقر علیه السلام فرمود: «یا اباعبدالله إلی إبنی هذا، و اشار إلی محمد ابنه، انّه وصیّتی و وارثی و عیبهٔ علمی و معدن العلم و باقرالعلم. قلت: یابن رسول الله! ما معنی باقرالعلم؟ قال: سوف یختلف إلیه خلاص شیعتی و یبقر العلم علیهم بقراً... [۵] ؛ ای اباعبدالله! به سوی این فرزندم. - و سپس به فرزندش محمد اشاره نمود - او وصی و وارث من است، محل نگه داری علمم بوده و معدن علم و شکافنده علم می باشد. عرض کردم: ای فرزند رسول خدا! باقرالعلم به چه معنی می باشد؟ فرمود: زود است که شیفتگانی از شیعیانم به سوی او در رفت و آمد خواهند بود و علم را برای آنان خواهد شکافت...»

امام باقر از دیدگاه صحابه پیامبر

یاران رسول خدا نیز به این شخصیت عظیم الشأن علاقه ی زیادی داشته و در میان آنان از احترام فوق العاده ای برخوردار بود. چرا که پیشگویی های پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم به جابر بن عبدالله انصاری و دیگر چهره های محترم، زمینه این را فراهم کرده بود. برخورد مهرآمیز جابربن عبدالله انصاری، که یکی از یاران با اخلاص رسول خدا و حامل پیام و سلام آن حضرت به امام باقر علیه السلام است جلوه دیگری داده بود. جابر که در زمان کودکی آن حضرت به ایشان گفته بود: پیامبر خدا، سلامت می رساند؛ به او

گفته شد: ای جابر! چگونه بوده که تو سلام پیامبر را به ایشان می رسانی؟ گفت: من در حضور پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم نشسته بودم و امام حسین علیه السلام نزد او بود و بازی می کرد. پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم به من فرمود: ای جابر! فرزندی برایش به دنیا خواهد آمد که نامش علی است و روز قیامت که منادی ندا سر می دهد: سرور عبادت کنندگان بپاخیزد! فرزندش علی برمی خیزد. آنگاه از نسل او فرزندی خواهد آمد که نامش محمد است و تو ای جابر! اگر او را درک کردی، سلام مرا به او برسان. [۶] . این برخورد سبب شد که باقی ماندگان از صحابه پیامبر و همچنین تابعین که دوران آنها فرا رسیده بود، به حضرت روی آورده و از دانش وسیعش بهره ببرند. ابن شهرآشوب می نویسد: «و قد روی عنه معالم الدین بقایا الصحابهٔ و وجوه التابعین و رؤساء فقهاء المسلمین، فمن الصحابهٔ نحو جابر بن عبدالله الأنصاری و من التابعین نحو جابر بن یزید الجعفی و کیسان السختانی صاحب الصوفیهٔ و من الفقهاء نحو ابن المبارک والزهری و الأوزاعی و ابوحنیفهٔ و مالک والشافعی و زیاد بن المنذر النهدی [۷] ؛ باقی ماندگان از یاران پیامبر و همچنین شخصیت های برجسته ی تابعین و رؤسای فقهای مسلمین از ایشان آثار و نشانه های دین آموخته و روایت کردند که از جمله صحابه همانند جابربن عبدالله انصاری و از تابعین همانند جابر بن یزید جُعفی و کیسان سختانی و از فقها همانند ابن مبارک و زهری و اوزاعی و ابوحنیفه و مالک و شافعی و زیاد بن منذر نهدی می باشد.»

امام باقر در نگاه دیگران

اشاره

بسیاری از شخصیت های محترمی که معاصر امام باقر علیه السلام بودند، از آنها سخنان ارزشمندی درباره ی امام محمد باقر علیه السلام نقل گردیده که پرداختن به همه ی آنها، از حوصله ی این نوشتار بیرون است. اما باید گفت: گرچه آب دریا را نتوان کشید اما به قدر تشنگی هم باید چشید در زیر به برخی از جملات شخصیت های علمی که درباره ی امام گفته اند، می پردازیم:

عبدالله بن عطاء مکی

در حلیهٔالاولیاء آمده است که عبدالله بن عطاء مکی گفته: «ما رأینا العلماء عند أحد أصغر منهم عند أبی جعفر علیه السلام یعنی الباقر. و لقد رأیتُ الحکم بن عینیهٔ مع جلالته و سنّه عنده کأنّه صبّی بین یدی معلّم یتعلّم منه [۸] ؛ ما هرگز ندیدیم که علما در محضر کسی همانند ابوجعفر یعنی امام باقر علیه السلام آن قدر احساس کوچکی کنند، من خودم حکم بن عینیه را با آن جلالت قدری که داشت، دیدم که همانند کودکی در مقابل معلمش قرار گرفته و از او یاد می گیرد.»

نافع غلام ابن عمر

در ملاقات و پرسش و پاسخی که امام با نافع داشتند، از وی درباره ی خوارج و اصحاب نهروان پرسیدند. وی که از قدرت استدلال امام محمد باقر علیه السلام سخت شگفت زده شده بود از محضر امام بیرون رفته در حالی که می گفت: «انت والله أعلم النّاس حقّاً». [۹] .

عکرمه

ابوحمزه ثمالی گوید: در آن سالی که امام محمد باقر علیه السلام به حج رفت و هشام با حضرت ملاقات داشت، مردم از اطراف به سوی حضرت روانه شدند. عکرمه پرسید: «من هذا؟ علیه سیماء زهرهٔ العلم لاجربنّه، فلمّا مثل بین یدیه ارتعدت فرائصه واسقط فی ید

أبی جعفر و قال: یابن رسول الله، لقد جلستُ مجالس کثیرهٔ بین یدی ابن عباس و غیره فما أدرکنی ما أدرکنی آنفاً فقال له ابوجعفر علیه السلام: ویلک یا عبید أهل الشام، انک بین یدی بیوت أذن الله أن ترفع و یذکر فیها اسمه [۱۰] ؛ این کیست؟ در چهره او علم غنچه کرده، می باید او را بیازمایم. سپس به نزد حضرت رفته تا در مقابل امام قرار گرفت لرزه بر اندامش افتاد و در برابر امام خاموش شد. سپس رو به امام کرده، گفت: ای فرزند رسول خدا! من تاکنون در مجالس زیادی در برابر ابن عباس و غیر او نشسته ام ولی آن گونه که در برابر شما مضطرب شده ام در مقابل هیچ یک، وحشت و اضطراب مرا فرا نگرفت!؟ امام فرمود: وای برتو ای بنده ی أهل شام! تو می دانی کجا نشسته ای؟ در مقابل خاندانی هستی که خداوند اذن داده تا دیوارهای آن را بالا برند، خانه هایی که نام خدا در آن برده شود.»

جابر جعفی

یکی دیگر از شخصیت های محترمی که سال ها محضر امام باقر علیه السلام را درک کرده و معارف بی شماری از امام کسب فیض کرده جابر جعفی است. درباره ی جابر نوشته اند که حدود پنجاه هزار حدیث در موضوع های مختلف از آن حضرت نقل کرده است. [۱۱] . ابن شهرآشوب می نویسد: هرگاه جابر از امام باقر علیه السلام حدیثی نقل می کرد، می گفت: «حدثنی وصیّ الأوصیاء و وارث علم الأنبیاء»؛ این حدیث را وصی اوصیاء و وارث علم پیامبران (یعنی امام محمد باقر علیه السلام) به من گفته است.» [۱۲] .

ابرش کلبی

همچنین ابن شهرآشوب می نویسد: أبرش کلبی در حالی که به امام محمد باقر علیه السلام اشاره کرده بود، از هشام پرسید: این کیست که اهل عراق گرد او حلقه زده و سؤال می کنند؟ هشام گفت: این، پیامبر کوفه است، او گمان می کند که فرزند پیامبر خدا و باقرالعلم و مفسر قرآن است. چیزی را از او بپرس که نمی داند. ابرش کلبی به نزد امام آمده، گفت: ای فرزند علی! آیا تورات و انجیل و زبور و فرقان را خوانده ای؟ فرمود: آری. گفت: پس اجازه دهید تا مسائلی در این خصوص از شما بپرسم. امام فرمود: بپرس ولی اگر قصد آگاهی و دست یافتن به مسائل را داری، بهره خواهی برد و اگر قصد اذیت کردن داری، گمراه خواهی شد. ابرش پس از چند پرسش و پاسخ، از جای برخاست در حالی که می گفت: حقیقتاً تو فرزند رسول خدا هستی. سپس به سوی هشام رفته، اظهار داشت: ای فرزندان بنی امیه! ما را رها کنید چرا که این أعلم مردم زمین است به آنچه که در آسمان و زمین می باشد. این فرزند رسول خداست. [۱۳] .

مالک بن أعین جهنی

از جمله کسانی که امام محمد باقر علیه السلام را ستود و ضمن اشعاری امام را مورد مدح و ستایش خود قرار داد، مالک بن أعین بود. وی امام را مخاطب قرار داده، چنین گفت: وقتی مردم علم قرآن را طلب کنند، تمامی قریش از عرضه ی چنین علمی فرو می مانند. و هنگامی که گفته شود: فرزند دختر پیامبر کجاست؟ نزد او رشته های دراز این را خواهند یافت؛ ستارگانی است که برای شبروان نورافشانی می کنند و کوه هایی است که دانش را به وسعت کوهها به ارث می برند. [۱۴] .

محی الدین نووی

وی که متوفای سال ۶۷۶ ق. است؛ در باره امام محمد باقر علیه السلام می گوید: محمد بن الحسین القرشی الهاشمی معروف، به «باقر» از آن جهت بدین لقب ملقب گشته که دانش را شکافته، یعنی که اصل و ریشه ی آن را دریافته و از رازهای آن باخبر گشته

است. او تابعی گرانقدر و امامی پرهیزکار است، که بر بزرگواریش همگی اذعان دارند و از جمله معدود فقهای مدینه و بزرگان آن به شمار می رود. [۱۵] .

محمد بن طلحه شافعی

وی در کتـاب خود به نـام مطـالب السّؤل می نویسـد: محمـد بن علی باقر علیهما السـلام همان شـکافنده ی علم و جامع آن است که دانش گسترده ی او و مقـام بلنـدش بر همگان آشـکار است و گوهر زینتش آراسـته است و قلبش پرصـفا و کار و کردارش پیراسـته است و نفسـش پاک و اخلاقش منزه و اوقاتش به طاعت خـدا سپری و قدمش در مقام تقوی راسخ و پا برجاست، فضایل و نیکی ها به گرد پایش نمی رسند و ویژگی های مثبت اخلاقی به او افتخار می کنند... [۱۶] .

دانشگاه امام باقر

دوران طلایی امام محمـد باقر علیه السـلام این فرصت را به آن حضـرت داد تا علوم آل محمد را در اختیار علاقه مندان علم و کمال قرار دهـد. بـدین وسـیله آوازه ی بـاقر علم النبیین به دورترین نقـاط عـالم رسـیده و خیل مشـتاقان علم و دانش به سوی مـدینه منوره رهسـپار گشـتند تا از این فرصت طلایی، کمال اسـتفاده را ببرند. امام باقر علیه السـلام با اسـتقبال از این دانش پژوهان، خود را برای تربیت آنان آماده کرده و درب تمام علوم را به روی علاقه مندان گشود. مسـجد پیامبر صـلی الله علیه وآله وسلم مبدل به دانشگاهی شـده بود که در چند نوبت در روز، پذیرای صدها دانشـجو بود که همگان در انتظار درس امام محمد باقر علیه السـلام بودند. اسـتاد عبدالعزیز، در توصـیف این اجتماع بزرگ در مدینه، می نویسد: کوفه و بصـره و واسط و حجاز، جگر گوشـگان خود را به دانشگاه اهل بیت گسـیل داشـتند و علما و محدثین و راویان بزرگی از آن فارغ التحصـیل گردیدند. [۱۷] . شاهـد بر این مدعا، این است که اگر به رجال شـیخ طوسـی بنگریم و یا به نام و هویت و ملیت یاران و راویان حدیث امام محمد باقر علیه السـلام، به این نکته پی می بریم که در میـان یـاران امـام عـده ی زیادی بالغ بر یکصـد نفر از مردم کوفه می باشـند و همچنین از یمن و مـدینه و بصـره و شام و موصل و سجسـتان و مکه و قم و مـداین و سـرخس و واسط و کابل و نیشابور و حلوان و ری و... دیده می شوند. در جلسه ی درس امام، صـحابه و تابعین و فقها و مفسـرین، حتی از گروه های مخالف شـرکت می کردند. مثلاً از صحابه، جابربن عبدالله انصاری بوده است و از تابعین، چهره های سرشناسـی همانند: اسـماعیل بن عبدالرحمن جعفی و اسـماعیل بن زیاد و ابان بن عیاش و حسن بن أبی الحسن و حسـین بن علی بن الحسین، و حسین بن عبدالله و حبیب أبوعمیرهٔ الاسکاف، و حمران بن أعین و حارث بن حصین أزدی و زیاد بن سـرقه و زیاد بن منـذر و عمر بن دینار و غیر اینها می باشـند. همچنین از فقهایی که در درس امام شـرکت می کردنـد: ربیعهٔ الرأی بوده است و از مفسـران، اسـماعیل بن عبـدالرحمن سـدی، و از سایر فرق و گروه ها همانند زیدیه مثل حسن بن صالح بن حی همـدانی و زیاد بن المنـذر و از گروه بتریه طلحهٔ بن زید و عمرو بن قیس ماصـر و عمرو بن خالد واسـطی و غیاث بن ابراهیم و قیس بن الربیع و محمد بن زید و منصور بن المعتمر و مقاتل بن سلیمان و یوسف بن الحارث و... می باشند. [۱۸] . آری، شیخ طوسی اگر چه تعـداد یاران امام محمـد باقر علیه السـلام را به ۴۶۵ نفر رسانـده [۱۹] امـا به یقین عـدد راویـان احادیث فقهی و غیر فقهی، بیشتر خواهد بود.

امام باقر و تولید علم

اشاره

پیش از این گفته شد که امام محمد باقر علیه السلام وارث علم تمام پیامبران بوده و طبق روایات، آن حضرت معروف به «باقر» یعنی شکافنده، توسعه دهنده در علوم بوده است. علومی که امام در اختیار دیگران قرار داد از قبیل: فقه، حدیث، فلسفه، تفسیر، لغت، کلام، اخبار مبدأ و معاد، اخبار انبیاء، مناسك حج، و دیگر علوم اسلامی می باشد. شیخ مفید می نویسد: «و روی ابوجعفر علیه السلام اخبار المبتداء و اخبار الأنبیاء، و کتب عنه المغازی واثروا عنه السنن و اعتمدوا علیه فی مناسك الحج التی رواها عن رسول الله و کتبوا تفسیر القرآن و روت عنه الخاصهٔ و العامهٔ الاخبار، و ناظر من کان یرد علیه أهل الآراء و حفظ عنه الناس کثیراً من علم الکلام [۲۰] ؛ امام محمد باقر علیه السلام اخبار خلقت عالم و اخبار پیامبران را روایت کرد، همچنین اخبار جنگها را از او نوشته و اخلاق و آداب و سنن را از او برگرفتند. به گفته هایش در مناسک حج که از رسول خدا روایت کرده بود، اعتماد کردند و به آنها عمل نمودند. همچنین تفسیر قرآن را از او روایت کرده و عامه و خاصه از حضرتش روایت نقل نمودند. یکی از برنامه های وی این بود که با صاحبان فکر و اندیشه به مناظره و گفت و گو می نشست و یاران وی مطالبی درباره علم کلام از او حفظ می کردند.»

علم فقه

یکی از آثار و برکات این دانشگاهی که بر دست توانای امام باقر علیه السلام پایه گذاری شد، تبیین علم فقه و مسائل حلال و حرام بود که امام با وسعت دانشی که داشت، این سفره ی علمی را برای همگان پهن کرده و آموخته های خود را از رسول خدا و امیرمؤمنان و سایر معصومان علیهم السلام کریمانه تقدیم دانش پژوهان کرد. چرا که تا آن روز هیچ یك از معصومان و حتی پیامبر بزرگوار فرصت نیافته بودند به مسائل حلال و حرام به این گستردگی بپردازند. چون نه زمینه ی آن فراهم شده بود و نه مردم در آن سطح از فکر و آگاهی بودند. بدین جهت می بینیم که درسهای فقهی امام آنقدر تأثیرگذار بود که فقهای زمان مجذوب این محفل علمی شدند به گونه ای که امام از برخی شاگردان خود؛ یعنی ابان بن تغلب می خواهد که در مسجد مدینه بنشیند و پاسخگوی مسائل فقهی مردم بوده و فتوا دهد. [۲۱] که بدون شك این مقام فقط شایسته ی فقیه و عارف به احکام الهی می باشد. راستی اگر به کتاب های فقهی مراجعه کنیم و به هر یک از باب های فقهی، که از کتاب طهارت گرفته تا کتاب دیات می باشد، نظر بیفکنیم، نظرات این امام معصوم علیه السلام را می بینیم که راویان، این احادیث فقهی را از امام به عنوان عن ابی جعفر، سألت اباجعفر، قال ابوجعفر، الباقر، و یا روایاتی که در سندشان عن أحدهما آمده، نقل کرده اند. شما اگر به کتاب وسائل الشیعه از تألیفات مرحوم حر عاملی که جامعِ روایات اهل بیت در مسائل حلال و حرام است، رجوع کنید، خواهید دید که از امام باقر علیه السلام بیشترین روایات فقهی پس از امام صادق علیه السلام نقل گردیده و تعداد آنها بالغ بر چهارهزار روایت است. چون در جلد اول به ۱۸۱، در جلد دوم به ۱۹۳، در جلد سوم به ۲۱۰، در جلد چهارم به ۲۳۶، در جلد پنجم به ۱۵۶، در جلد ششم به ۱۹۶، در جلد هفتم به ۱۷۳، در جلد هشتم به ۱۷۶، در جلد نهم به ۱۹۳، در جلد دهم به ۱۴۵، در جلد یازدهم به ۱۲۸، در جلد دوازدهم به ۱۷۶، در جلد سیزدهم به ۱۲۵، در جلد چهاردهم به ۱۳۷، در جلد پانزدهم به ۱۲۲، در جلد شانزدهم به ۱۴۶، در جلد هفدهم به ۱۱۱، در جلد هجدهم به ۱۰۸، در جلد نوزدهم به ۱۰۴، در جلد بیستم به ۲۲۶، در جلد بیست و یکم به ۲۰۱، در جلد بیست و دوم به ۲۲۰، در جلد بیست و سوم به ۱۱۸، در جلد بیست و چهارم به ۱۲۸، در جلد بیست و پنجم به ۱۱۵، در جلد بیست و ششم به ۱۶۸، در جلد بیست و هفتم به ۱۵۸، در جلد بیست و هشتم به ۱۶۲، در جلد بیست و نهم به ۱۱۳ حدیث فقهی اشاره نموده است. و اینها تمام مواردی است که با واژه ابوجعفر یا أباجعفر و یا أبی جعفر می باشد؛ اما اگر احادیث فقهی که با واژه ی لأبی جعفر و یا عن احدهما و یا عن الباقر و یا عن محمد بن علی بن الحسین علیهم السلام آمده است را به روایات فوق اضافه کنیم؛ بدون شك این تعداد از مرز شش هزار حدیث فراتر خواهد رفت.

تفسیر قرآن

از دیگر علومی که در دانشگاه امام محمد باقر علیه السلام به سرعت رشد کرد، تفسیر قرآن و بیان علوم و معارف قرآنی بود و باعث این رشد فزاینده اولاً خود آن حضرت و در ثانی وجود مشتاقانی بود که از اطراف عالم جهت رسیدن به معارف ناب اسلامی بار سفر به مدینه بسته و در محضر امام قرار گرفته بودند. آنان چون با سؤالات و شبهات زیادی روبه رو بودند، همه آنها را به محضر حجت خدا عرضه می نموده و پاسخ صحیح را دریافت می کردند. بدین جهت هنگامی که ابوزرعه، تفسیر امام باقر علیه السلام را درباره ی اهل الذکر شنید، عرضه داشت: خدای راست گفت! قسم به جانم که اباجعفر بزرگترین علماء و دانشمندان است. [۲۲] . و پیش از این نیز گفته شد که مفید در ارشاد در این خصوص نوشته: وکتبوا عنه تفسیر القرآن [۲۳] ؛ به گونه ای که اگر به کتاب های تفسیر و یا روایات تفسیریِ به جای مانده از امام محمد باقر علیه السلام رجوع کنیم، روایات زیادی را در ذیل آیات قرآن می بینیم که راویان بزرگی آنها را از امام علیه السلام روایت کرده اند که بیشتر این روایات را می توان در کتاب البرهان سید هاشم بحرانی و تفسیر عیاشی و نورالثقلین و دیگر تفاسیر روایی پیدا کرد؛ که نام زراره، جابر بن یزید جعفی، سلام بن المستنیر، عطاء، حسن بن محبوب، محمد بن مسلم، صفوان، حریز، عمرو بن قیس، سعد بن ظریف، حمران بن اعین، فضیل، حنان بن سدیر، حسین کندی، سعد بن صدقهٔ، ابوحمزه، ابوبصیر، سعد اسکاف و محمد بن قیس را می توان در صدر راویان این دانش عظیم برشمرد.

پاورقی

[۱] کفایهٔالاثر، ص ۴۲.

[۲] همان، ص ۵۴.

[۳] همان، ص ۸۳.

[۴] همان، ص ۲۳۷.

[۵] همان، ص ۲۴۳.

[۶] زندگی دوازده امام، ج ۲، ص ۲۰۶.

[۷] مناقب آل ابیطالب، ج ۴، ص ۱۹۵.

[۸] همان، ج ۴، ص ۲۰۴؛ الارشاد، مفید، ص ۲۴۶.

[۹] مناقب آل ابیطالب، ج ۴، ص ۱۹۹.

[۱۰] همان، ص ۱۸۲.

[۱۱] زندگی دوازده امام، ج ۲، ص ۲۱۴.

[۱۲] مناقب آل ابیطالب، ج ۴، ص ۱۸۰.

[۱۳] بحارالانوار، ج ۴۶، ص ۳۵۵.

[۱۴] زندگی دوازده امام، ج ۲، ص ۲۰۴.

[۱۵] همان، ص ۲۰۵.

[۱۶] همان، ص ۲۰۵.

[۱۷] همان، ص ۲۰۷.

[۱۸] رجال، شیخ طوسی، ص ۱۴۲ – ۱۰۲.

[۱۹] رجال، شیخ طوسی، ص ۱۴۲ – ۱۰۲.

[۲۰] الارشاد، ص ۲۴۸.

[۲۱] رجال، نجاشی، ص ۱۰.

[۲۲] مناقب آل ابیطالب، ج ۴، ص ۱۷۸.

[۲۳] الارشاد، ص ۲۴۸.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحیم
جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)
با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند
بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹
بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.
مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.
اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.
از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :
الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی
ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه
ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...
د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...

ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-IR۹۰ ۵۳-۶۰۹به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند

آزاد کردن بنده دارد».

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه ای
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹